

คู่มือโครงการ ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตร ชีวภาพ (สมุนไพร)

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการขับเคลื่อนพัฒนาสมุนไพรภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 - 2565 รับผิดชอบเป้าหมายยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรต้นน้ำ ส่งเสริมการผลิตสมุนไพรคุณภาพสูง และขณะนี้ได้เข้าสู่ห้วงของการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566 - 2570 มีเป้าหมายการพัฒนาการเกษตรสร้างมูลค่า ประเด็นเกษตรชีวภาพ มุ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มของพืชสมุนไพรในการผลิต นำไปสู่การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง และส่งเสริมการปลูกให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสมุนไพรไทยที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ร่วมขับเคลื่อนงานภายใต้แผนแม่บท เป็นเรื่องของการถ่ายทอดมาตรการและแผนงานสู่การพัฒนาในระดับภูมิภาค มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาสมุนไพรอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ทั้งการปลูกสมุนไพร การแปรรูป และทำเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและการเติบโตของชุมชนอย่างยั่งยืน จึงได้มีการคัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อมเป็นเมืองสมุนไพร (Herbal City) ซึ่งจังหวัดที่เป็นเมืองสมุนไพรมีความพร้อมด้านภูมิรัฐศาสตร์ ความเป็นอัตลักษณ์วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เหมาะสม รวมถึงจุดเด่นทั้งด้านการส่งเสริมการปลูกเพื่อเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบสมุนไพรของประเทศ มีการจัดการด้วยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกและการเป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรรวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านสุขภาพ ทั้งนี้ การพัฒนาการผลิตวัตถุดิบต้นน้ำเพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐานเป็นส่วนสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในการผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพรหลากหลายรูปแบบจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาสมุนไพรไทยให้เป็นที่ยอมรับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ เกิดการผลิตที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสมุนไพรไทยทั้งในและต่างประเทศในระยะยาว

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน มีการดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน แผนแม่บทย่อย เกษตรชีวภาพ เพื่อให้เกิดกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรชีวภาพที่มีประสิทธิภาพ กำหนดพื้นที่ดำเนินการในจังหวัดเมืองสมุนไพร และจังหวัดข้างเคียง มุ่งให้เกิดการขับเคลื่อนพัฒนาที่มีความเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2566 - 2570

กลุ่มพัฒนานวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน

ผู้จัดทำ

สารบัญ

ส่วนที่ 1 โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร)	4
หลักการและเหตุผล	5
วัตถุประสงค์	6
เป้าหมาย	6
ผลสัมฤทธิ์ของโครงการต่อการปิดช่องว่างของเป้าหมาย (project's contribution to target gap)	7
ผลที่คาดว่าจะเกิด	7
ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ	7
กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์	7
แผนปฏิบัติงาน	8
ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโครงการ	9
งบประมาณ	9
หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ	9
ส่วนที่ 2 แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริม และพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร)	10
1. การดำเนินงานส่วนกลาง	10
2. การดำเนินงานในระดับจังหวัด (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด)	10
2.1 การขับเคลื่อนงานโครงการฯ	10
2.2 ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการฯ ในระดับจังหวัด	11
2.3 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการฯ	14
กิจกรรมที่ 1 : กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ ในการผลิตพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐาน	14
กิจกรรมที่ 2 : กิจกรรมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูป สมุนไพรขึ้นต้นในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง	16
กิจกรรมที่ 3 : อำนวยความสะดวกบริหารจัดการโครงการ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการฯ และขับเคลื่อนการส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพร	18
กิจกรรมที่ 4 ระบบฐานข้อมูล	18
ภาคผนวก ก แบบเก็บข้อมูล แบบรายงาน แบบสรุปข้อมูลจุดเรียนรู้	19
ภาคผนวก ข แบบรายงาน แผน-ผลการดำเนินงานโครงการ	25
ภาคผนวก ค แบบลงข้อมูลในระบบ	27
ภาคผนวก ง แผนภาพ 14 จังหวัด เมืองสมุนไพร และ 10 จังหวัดข้างเคียง	32

คู่มือโครงการ

ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร)

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ส่วนที่ 1 โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร)

1. ความเชื่อมโยง/ความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ (Z) ด้าน การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

เป้าหมาย ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

ประเด็น เกษตรสร้างมูลค่า

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (Y) ประเด็น ( ) การเกษตร

(1) เป้าหมายระดับประเด็น (Y2) -

(2) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ เกษตรชีวภาพ

(3) เป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) 030301 สินค้าเกษตรชีวภาพ

ความสอดคล้องห่วงโซ่คุณค่า (Value Chains) ของเป้าหมายแผนย่อย

(หลัก) ชื่อองค์ประกอบ : V02 การสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์

ชื่อปัจจัย : F0201 กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์เกษตรชีวภาพที่มีประสิทธิภาพ

(สนับสนุน ถ้ามี) ชื่อองค์ประกอบ: V04 สภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสินค้าเกษตรชีวภาพมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ชื่อปัจจัย : F0402 ฐานข้อมูลเกษตรชีวภาพ

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกระแสการเอาใจใส่ต่อสุขภาพโดยให้ความสำคัญต่อการนำพืชสมุนไพรมาเป็นยาตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ประเด็นยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า เกี่ยวข้องในเรื่องเกษตรชีวภาพ โดยส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิตและนำไปสู่การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงจากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของประเทศทั้งด้านอาหารและสุขภาพ โดยเฉพาะพืชสมุนไพรซึ่งไทยมีศักยภาพเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรในระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยสมุนไพรไทยเป็นที่สุดแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยซึ่งการผลิตสมุนไพรในไทยส่วนใหญ่เน้นการผลิตเพื่อบริโภคในประเทศเป็นหลัก โดยมีผู้ผลิตที่สำคัญคือ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน มีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานดูแลต้นน้ำด้านการผลิตของเกษตรกร การจัดการวัตถุดิบสมุนไพรให้มีคุณภาพ พันธุ์พืช กระบวนการปลูกและดูแลพืชสมุนไพร เทคโนโลยีการผลิต ต้นทุนการผลิต มาตรฐานการผลิต งานวิจัยและนวัตกรรมอื่น ๆ รวมถึงระบบฐานข้อมูลสมุนไพรเป็นประเด็นที่ควรพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนเพื่อรองรับการพัฒนาสมุนไพรครบวงจร มีการกำหนดยุทธศาสตร์สมุนไพรในส่วนงานของกระทรวงเกษตรฯ ภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2560-2565) และแผนปฏิบัติการด้านสมุนไพร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งให้ความสำคัญสมุนไพร Products Champion แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ มิติด้านศักยภาพ มิติด้านความต้องการ รวม 12 ชนิด ภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทยฯ ได้แก่ กระจ่างดำ ไพล ขมิ้นชัน บัวบก กวาวเครือขาว มะขามป้อม กระจ่าง พริก ฟ้าทะเลลายโจร กระจ่างแดง หญ้าหวาน และว่านหางจระเข้ ในการพัฒนาสมุนไพรไทยให้เป็นที่ยอมรับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกิดการผลิตที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสมุนไพรไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกิดการใช้สมุนไพรไทยอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยมีการจัดตั้งเมืองสมุนไพร เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์แบบครบวงจรในระดับจังหวัด 14 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย ปราจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี อุตรธานี พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ สงขลา และจังหวัดใกล้เคียง โดยวางแผนทางการดำเนินงาน พัฒนาคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพรตั้งแต่การเพาะชำ และผลิตต้นกล้าพันธุ์ การปลูกพืชสมุนไพรแบบ GAP หรือ เกษตรอินทรีย์ การแปรรูปวัตถุดิบเบื้องต้น รวมถึงการมีตลาดกลางในการรับซื้อพืชสมุนไพรให้สอดคล้องกับการขยายช่องทางการใช้ให้เกิดประโยชน์ เพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม 4 กลุ่ม ผลักดันผลิตภัณฑ์ให้เป็น OTOP มีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรขึ้นภายในจังหวัด พร้อมส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเข้าสู่ระบบการให้บริการสุขภาพทั้งในโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน มีการพัฒนาศูนย์กลางในการผลิตและกระจายยาสมุนไพรประจำจังหวัด

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นหน่วยงานกลางในการอำนวยความสะดวก เชื่อมโยง และประสานงานกับหน่วยงานในและนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำในการขับเคลื่อนแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 และแผนปฏิบัติการสมุนไพร ฉบับที่ 2 เพื่อให้เกิดแนวทางการขับเคลื่อนที่ชัดเจนในการส่งเสริมการปลูกสมุนไพรที่ได้มาตรฐานและคุณภาพรวมทั้งอำนวยความสะดวกกำกับติดตามการขับเคลื่อนการส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพรที่มีศักยภาพ และจัดทำแผนการขับเคลื่อนและแผนปฏิบัติการสมุนไพรในเขตเมืองสมุนไพร 14 จังหวัด รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียงที่เป็นพื้นที่กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ ที่ปลูกสมุนไพรที่ต้องการพัฒนาการปลูกพืชสมุนไพรให้ได้มาตรฐาน ดังนั้น การจัดทำโครงการขับเคลื่อนและยกระดับการผลิตพืชสมุนไพรที่มีศักยภาพจึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการผลิตสมุนไพร โดยการพัฒนาพื้นที่การปลูกพืช

สมุนไพรเชิงเศรษฐกิจในเมืองสมุนไพรและจังหวัดใกล้เคียง โดยที่เกษตรกรที่ปลูกพืชสมุนไพรสามารถรวมกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน หรือแปลงใหญ่ ปลูกพืชสมุนไพรที่ได้มาตรฐาน GAP หรือเกษตรอินทรีย์ และสามารถนำไปแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรเบื้องต้นเพื่อส่งขายหรือนำไปทำยาที่มีสารสำคัญที่ตรงความต้องการแหล่งจำหน่ายหรือในโรงพยาบาลหรือที่ได้มาตรฐาน GMP ซึ่งปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขได้เปิดแผนกดูแลผู้ป่วยนอกด้วยการแพทย์แผนไทยคู่กับแผนปัจจุบันและเปิดโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสานทำให้มีความต้องการสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่ทำแปลงสมุนไพรมีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถปรับเปลี่ยนระบบการผลิตพืชสมุนไพรสู่เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นรูปแบบในการทำเกษตรกรรมยั่งยืนส่งผลให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาการผลิตสมุนไพรเพื่อขับเคลื่อนเมืองสมุนไพรภายใต้แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทยและแผนปฏิบัติงานสมุนไพร ฉบับที่ 2
- 2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียงให้ผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพและมาตรฐาน GAP/GACP หรืออินทรีย์
- 3) เพื่อสร้างและขยายเครือข่ายการผลิตพืชสมุนไพรในพื้นที่เมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง
- 4) เพื่ออำนวยความสะดวกส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 5) เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสมุนไพรในภาพรวมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3. เป้าหมาย

เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

- 1) สมาชิกกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ในเมืองสมุนไพร 14 จังหวัด มีวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสามารถเข้าสู่โรงพยาบาลผลิตยาสมุนไพร (14 จังหวัดเมืองสมุนไพร ได้แก่ จังหวัดเชียงราย ปราจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี อุตรธานี พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ และสงขลา) และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดข้างเคียงเมืองสมุนไพร มีวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ จำนวน 720 ราย
- 2) จำนวนฐานข้อมูลสมุนไพรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 1 ฐานข้อมูล

เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนระบบการผลิตพืชสมุนไพรสู่เกษตรปลอดภัย ได้มาตรฐาน GAP เกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
- 2) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพสามารถเข้าสู่โรงพยาบาลผลิตยาสมุนไพรในเมืองสมุนไพร ส่งผลให้เกิดความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ
- 3) มีวัตถุดิบสมุนไพรที่ปลอดภัยได้มาตรฐานมีสารสำคัญตามค่ามาตรฐานที่กำหนด มีการแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรขั้นต้นที่มีคุณภาพ ส่งผลให้มูลค่าการจำหน่ายในรูปวัตถุดิบเพิ่มขึ้น รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ เช่น ยา อาหารสุขภาพ และภาคบริการที่ต่อเนื่อง เช่น การท่องเที่ยว สปา
- 4) ทดแทนพืชเศรษฐกิจที่มีปัญหา โดยการปลูกสมุนไพร ที่ใช้พื้นที่น้อย มีมูลค่าสูง เช่น ฟ้ายะลวยโจร กระชาย ขมิ้นชัน เป็นต้น

5) มีฐานข้อมูลสมุนไพรที่ใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการบริหารจัดการด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และเชื่อมโยงทั้งหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และนอกกระทรวงฯ

4. ผลสัมฤทธิ์ของโครงการต่อการปิดช่องว่างของเป้าหมาย (project's contribution to target gap)

สามารถแก้ไขปัญหากลุ่มเกษตรกรที่ผลิตพืชสมุนไพรที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐานให้มีวัตถุดิบที่ปลอดภัยทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น เกษตรกรสามารถนำผลผลิตที่มีคุณภาพไปจำหน่ายได้เพิ่มมากขึ้น

5. ผลที่คาดว่าจะเกิด

1) สมาชิกกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน จำนวน 720 ราย ในเมืองสมุนไพร 14 จังหวัด และจังหวัดข้างเคียง มีการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนสมุนไพรที่จะใช้ร่วมรักษา COVID-19

2) จำนวนพื้นที่เพาะปลูกสมุนไพรที่ได้มาตรฐาน GAP หรือเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

3) เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ สามารถพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของโรงพยาบาลในเมืองสมุนไพร และสามารถเพิ่มมูลค่าของผลผลิตได้

4) กลุ่มเกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนระบบการผลิตพืชสมุนไพรสู่เกษตรปลอดภัย ส่งผลให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

5) เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพเพื่อส่งโรงพยาบาลในเมืองสมุนไพร ส่งผลให้เกิดความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ

6) ได้ฐานข้อมูลสมุนไพรที่เป็นฐานเดียวทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

เชิงปริมาณ

1) กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ในเมืองสมุนไพร 14 จังหวัด และจังหวัดข้างเคียง มีการผลิตวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน จำนวน 720 ราย

2) มีระบบฐานข้อมูลสมุนไพรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 1 ฐานข้อมูล

เชิงคุณภาพ

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ สามารถพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการในเมืองสมุนไพร และสามารถเพิ่มมูลค่าของผลผลิตได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

7. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์

สมาชิกกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ในเมืองสมุนไพร 14 จังหวัด มีวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดข้างเคียงเมืองสมุนไพรมีวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ จำนวน 720 ราย

8. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี 2565			ปี 2566								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. ส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการผลิตพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพ 1.1 พัฒนาความรู้และสร้างการรับรู้ให้เจ้าหน้าที่ในเมืองสมุนไพร 1.2 พัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรและจัดทำจุดเรียนรู้ในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง		←					→					
2. สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูปสมุนไพรขึ้นต้นในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง 2.1 พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการแปรรูปและพัฒนาทักษะวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป ในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง รวมทั้งสนับสนุนวัสดุสาริตการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป		←								→		
3. อำนวยความสะดวกต่อการส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานส่งเสริมพืชสมุนไพร 3.1 อำนวยความสะดวกต่อการส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพร 3.2 จัดนิทรรศการเพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานส่งเสริมพืชสมุนไพร	←											→
4. การจัดทำฐานข้อมูลสมุนไพรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์		←										→

9. ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโครงการ

ตุลาคม 2565 - กันยายน 2566

10. งบประมาณรวม

3,000,000 บาท

11. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน

กลุ่มพัฒนานวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

โทรศัพท์ 02 629 8971

E-mail: herb.moac@gmail.com

ส่วนที่ 2 แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนา สินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร)

วิธีดำเนินงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 2 ส่วน
ดังนี้

1. การดำเนินงานส่วนกลาง (กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร และเกษตรกรรมยั่งยืน)

- 1) จัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพรในเมืองสมุนไพร (Herbal City) พร้อมกำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์ ที่สำคัญในภาพรวม
- 2) กำหนดแผนงาน/โครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการสมุนไพรฉบับที่ 2 (2566-2570)
- 3) ประชุมการขับเคลื่อนการพัฒนาสมุนไพรภายใต้การพัฒนาเมืองสมุนไพร 14 จังหวัด และจังหวัดข้างเคียง และติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน
- 4) ประชาสัมพันธ์สมุนไพรในงานมหกรรมสมุนไพร หรือกิจกรรมประชาสัมพันธ์อื่นๆ รวมทั้งจังหวัดที่ดำเนินการ
- 5) อำนวยความสะดวก ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน รายงานต่ออนุกรรมการวัตถุดิบสมุนไพร เพื่อเสนอคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ

2. การดำเนินงานในระดับจังหวัด (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัด)

2.1 การขับเคลื่อนงานโครงการฯ

- 1) แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการพัฒนาสมุนไพรระดับจังหวัด
- 2) จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาสมุนไพรตามแนวทางเป้าหมายผลลัพธ์ที่สำคัญของโครงการและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และผลักดันเพื่อบรรจุเข้าเป็นแผนพัฒนาจังหวัด
- 3) เกษตรและสหกรณ์จังหวัดร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรในจังหวัด ได้แก่ เกษตรจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด พัฒนาที่ดิน สหกรณ์จังหวัด เป็นต้น และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จัดเวทีทำแผนการผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพ วิเคราะห์ศักยภาพการผลิต ประเด็นปัญหา และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพร
- 4) จัดทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพร

4.1) พืชสมุนไพรที่ควรพิจารณาเข้าร่วมโครงการ ตามความเหมาะสมของพื้นที่

(1) พืชสมุนไพร Product Champion 12 ชนิด ที่กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกกำหนด ได้แก่ ขมิ้นชัน กระจับปี่ ไพล บัวบก มะขามป้อม ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ หล้าหวาน กระเจี๊ยบแดง กวาวเครือขาว กระจับปี่ และพริก

(2) พืชสมุนไพรอื่น ๆ เช่น พืชสมุนไพร ได้แก่ เพชรสังฆาต ว่านชักมดลูก กระจับปี่ ขิง ตะไคร้ พริกไทย ดีปลี มะระขี้นก ข่า อัญชัน บุก ขมิ้นอ้อย มะแว้งเครือ บอระเพ็ด เก๊กฮวย มะลิ มะกรูด ตะไคร้หอม

หม่อน พริกขี้หนูเม็ดเล็ก มะขาม มะเฒ่า สะเดา พลู เสาวรส พริกขี้หนูเม็ดใหญ่ พริกใหญ่ พริกหยวก พริกยักษ์ พริกผลิตเมล็ด พริกขี้ฟ้าแดง หมาก เห็ดถั่งเช่า เห็ดถั่งเช่าสีทอง เตย โสมตังกุย แมงลัก โรสแมรี่ เจียวกุหลาบ ออริกาโน มะเดื่อฝรั่ง มะรุม มะคาเดเมีย ผักเหลียง กระเทียมหัว แครอท ถั่วเหลือง เห็ดหลินจือ กล้วยน้ำว่า กล้วยหักมุก ชะพลู ทับทิม น้อยหน่า ผักเสี้ยน มะกอกน้ำ มะนาว หนุ่ยปากกิ่ง โหระพา กระตอม กะเพรา ส้มป่อย พลุควา ขี้เหล็ก บัวหลวง มะเดื่อ ทุเรียนเทศ เพกา เร่ว ฟักข้าว อบเชย เสลดพังพอน คำฝอย พญาขอ มะแว้งต้น ชุมเห็ดเทศ กัญชง กัญชา กระท่อม

(3) พืชสมุนไพรหายาก หรือเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ เช่น ถั่วดินโคก เทพทาโร มะตูมน้ำ มะหาด หัวร้อยรู กระทุมนา ชันทองพยับบาท จุกโรหินี ชะเอมไทย ชิงชี ตับเต่า นางแย้มปา ปลาไหลเผือก พังคิ มะคังแดง สะค่าน สารภีป่า อบเชยไทย เฌียงพ้านางรอ เกาเอ็นอ่อน เปราะหอม เป็นต้น

4.2) กำหนดชนิดวัตถุพิษสมุนไพรที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชนและแปลง ใหญ่สมุนไพรคุณภาพ เพื่อให้มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพ โดยเน้นเรื่องการจัดการแปลง การจัดทำ แผนการผลิตพืช วิเคราะห์พื้นที่ปลูก ดินและน้ำ ก่อนการผลิตพืช ผลิตและขยายพันธุ์เพื่อให้ได้ต้นพันธุ์ดี ผลิต พืชโดยใช้เทคโนโลยีผสมผสาน เช่น การควบคุมแสง อุณหภูมิ ระบบการให้น้ำ การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม การเก็บรักษาผลผลิตและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต รวมถึงการ วิเคราะห์ต้นทุนการผลิต

4.3) ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพร ผลิตสมุนไพรมูลค่าสูง และแปรรูปสมุนไพรจัดอบรม การปลูกสมุนไพรให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน GAP (Good Agriculture Practice) การใช้สารเคมีที่ถูกต้องและ เหมาะสมกับชนิดโรคและแมลง การผลิตสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคและแมลงทดแทนการใช้สารเคมี การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM: Integrated Pest Management) การผสมปุ๋ยใช้เอง การผลิตปุ๋ยอินทรีย์

4.4) เก็บข้อมูลแปลง ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ เช่น ข้อมูลต้นทุนการผลิต ข้อมูลการผลิต ต่อไร่ (รายปี และเฉลี่ย) ผลตอบแทน เป็นต้น

4.5) ส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการผลิตสมุนไพรคุณภาพและแปรรูปวัตถุดิบสมุนไพรเบื้องต้น จัดทำจุดเรียนรู้ และพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร

5) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน โดยการจัดอบรมให้ความรู้ในการปลูก พืชสมุนไพรที่มีคุณภาพปลอดภัยเพื่อให้ได้มาตรฐาน การเก็บตัวอย่างดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management: IPM) การปลูกพืชสมุนไพรในแปลง เกษตรผสมผสานที่ปลอดภัย การผลิตตามระบบมาตรฐาน GAP หรือ เกษตรอินทรีย์ การเพิ่มมูลค่าผลผลิต สมุนไพร การบริหารจัดการกลุ่ม การตลาดในการผลิตพืชสมุนไพรที่ปลอดภัยกับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร

6) พัฒนาและจัดทำ Integrated Agriculture Zone Management, Buffer Good Agricultural Practice (GAP) Zone and Organic Zone (พื้นที่เหมาะสมในการปลูกพืชสมุนไพรปลอดภัย สมุนไพร อินทรีย์ และพื้นที่กันชนที่ลดและบรรเทาผลกระทบให้เกิดการปนเปื้อน มีการบริหารจัดการทรัพยากรดิน น้ำ อากาศ และใช้สารเคมีทางการเกษตร) ของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาในพื้นที่

7) ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน จัดทำแบบรายงาน รวมทั้งจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน

2.2 ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการฯ ในระดับจังหวัด

1) การคัดเลือกเกษตรกร ให้คัดเลือกเกษตรกรที่ปลูกสมุนไพรที่รวมกันเป็นกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจ ชุมชน จำนวนจังหวัดละ 30 ราย โดยให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดคัดเลือกเกษตรกรที่ปลูกพืช

สมุนไพรในพื้นที่หมู่บ้านเกษตรมูลค่าสูง หรือในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน (เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน เป็นต้น) แปลงใหญ่ หรือพื้นที่อื่นๆ ดังมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ดังนี้ (1) เกษตรกรภายในกลุ่มทำการเกษตรในรูปแบบดังกล่าวข้างต้น (2) เกษตรกรภายในกลุ่มทุกคนต้องมีความสนใจเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร (3) คัดเลือกเกษตรกร จำนวน 30 คน (4) เกษตรกรภายในกลุ่มทุกคนต้องสมัครใจในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดส่ง **รายชื่อกลุ่มเกษตรกร** ให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืนทราบ **ภายในวันที่ 31 ตุลาคม 2565** เพื่อนำเสนอให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความเห็นชอบและจัดสรรงบประมาณในหมวดรายจ่ายอื่น เป็นค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ โดยโอนงบประมาณผ่านสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เพื่อเบิกจ่ายงบประมาณสำหรับ เป็นค่าใช้จ่ายของกลุ่มเกษตรกรในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ **ทั้งนี้การใช้จ่ายงบประมาณ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ทางราชการกำหนดไว้** และจัดส่ง **รายงานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเกษตรกร** ให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืนทราบ **ภายในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2565**

2) **การจัดทำเวทีวิเคราะห์พื้นที่และศักยภาพของเกษตรกรเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ** สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดให้การสนับสนุนเป็นที่เลี้ยงและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ในระหว่างที่มีการจัดเวที รวมทั้งประสานงานเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถเชื่อมโยงหน่วยงานในพื้นที่ ดังมีรายละเอียดดังนี้

(1) จัดกระบวนการกลุ่มและจัดเวทีชี้แจง ทำความเข้าใจกลุ่มเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด และให้ความรู้สู่ระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยวิทยากรจากหน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร (การผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม GAP หรือมาตรฐานอื่น ๆ ของกรมวิชาการเกษตร) หรือหน่วยงานของกรมพัฒนาที่ดิน (ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS) ในพื้นที่ เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรเลือกเข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร มาตรฐานใดมาตรฐานหนึ่ง

(2) จัดทำแผนงานตามกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการผลิต การแปรรูปเบื้องต้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเข้าสู่ระบบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรที่กลุ่มเกษตรกรได้เลือกไว้ โดยใช้วิทยากรจากหน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เป็นต้น ในพื้นที่ และให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัด พิจารณานุมัติแผนปฏิบัติการของกลุ่มเกษตรกร

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดส่ง กนท.-Herb-1, กนท.-Herb-2, ให้กองนโยบายเทคโนโลยี เพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน

จังหวัดที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ งวด 1 จัดส่ง กนท.-Herb-1, กนท.-Herb-2 ภายในวันที่ 31 มกราคม 2566

จังหวัดที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ งวด 2 จัดส่ง กนท.-Herb-1, กนท.-Herb-2 ภายในวันที่ 30 เมษายน 2566

3) **การดำเนินการตามแผนงานในแต่ละกิจกรรม** เมื่อสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดได้รับงบประมาณแล้ว ให้กลุ่มเกษตรกรดำเนินการตามกิจกรรมในแผนปฏิบัติการที่กำหนด และตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ โดยจะต้องดำเนินกิจกรรมให้แล้วเสร็จ **ภายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2566**

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดส่ง กนท.-Herb-3 ให้กองนโยบายเทคโนโลยี เพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน และ ลงข้อมูลในระบบฐานข้อมูลสมุนไพรใน กนท.-Herb-5

4) **สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดส่งรายงานแผนผลการดำเนินงานรายเดือนในแต่ละกิจกรรมตามแบบ กนท.-Herb-4 ภายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2566** และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินกิจกรรมเป็นรูปเล่มพร้อมทั้ง File ข้อมูล ส่งให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน

เพื่อรวบรวมสรุป และนำเสนอผู้บริหารต่อไป โดยจะต้องดำเนินกิจกรรมให้แล้วเสร็จ ภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2566

5) รายงานความก้าวหน้าการดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร)

รายงานความก้าวหน้าการดำเนินโครงการฯ ตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้ กนท.-Herb-4 โดยตัดยอด ณ วันที่ 25 ของทุกเดือน และจัดส่งให้กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืนทราบ ภายในวันที่ 27 ของทุกเดือน (เริ่มรายงานรอบแรก 27 พฤศจิกายน 2565) ทั้งนี้ หากดำเนินกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว ให้รายงานความก้าวหน้าประจำเดือนตามปกติจนถึงสิ้นปีงบประมาณ

สามารถ download แบบฟอร์มได้ที่ www.opsmoac.go.th > เกษตรกรรมยั่งยืน > งาน/โครงการที่สำคัญ > โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร) > โครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร) ปี 2566

6) แผนการปฏิบัติงาน

กิจกรรม	ระยะเวลา		ผู้รับผิดชอบ
	จังหวัดที่ได้จัดสรรงบประมาณงวด 1	จังหวัดที่ได้จัดสรรงบประมาณงวด 2	
6.1 การคัดเลือกเกษตรกรในกลุ่มเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน	ต.ค. 2565		สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด
6.2 จัดอบรม สัมมนาเพื่อดำเนินการกิจกรรมการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการผลิตพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐานให้แก่เจ้าหน้าที่ในเมืองสมุนไพรและจังหวัดใกล้เคียง	พ.ย. 2565		กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน
6.3 จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการกิจกรรมการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการผลิตพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐานให้แก่เกษตรกรในกลุ่มเกษตรกรในเมืองสมุนไพรและจังหวัดใกล้เคียง	พ.ย. 2565	เม.ย. 2566	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด
6.4 จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการกิจกรรมกิจกรรมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูปสมุนไพรขึ้นต้นในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง	ธ.ค. 2565 - ม.ค. 2566	พ.ค. 2566	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด
6.5 ดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงาน	ธ.ค.2565 – พ.ค. 2566	มี.ค. – ก.ค. 2566	สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

กิจกรรม	ระยะเวลา		ผู้รับผิดชอบ
	จังหวัดที่ได้ จัดสรร งบประมาณ งวด 1	จังหวัดที่ได้ จัดสรร งบประมาณ งวด 2	
6.6 การติดตามผล โดยให้กลุ่มเกษตรกร สรุปผลการดำเนินงาน	ก.ค. 2566	ส.ค. 2566	สำนักงานเกษตรและ สหกรณ์จังหวัดและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน พื้นที่
6.7 สรุปผลการดำเนินกิจกรรม	ก.ย. 2566		กองนโยบายเทคโนโลยี เพื่อการเกษตรและ เกษตรกรรมยั่งยืน

7) การจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน จะจัดสรรงบประมาณ (งบรายจ่ายอื่น) ให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดภายใต้โครงการฯ โดยงบประมาณรวมที่จัดสรรให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด คือ (1) 14 จังหวัดเมืองสมุนไพร จังหวัดละ 87,320 บาท (2) 10 จังหวัดข้างเคียงเมืองสมุนไพร จังหวัดละ 82,320 บาท แบ่งเป็น

1) งบประมาณการสำหรับกำกับดูแลและการดำเนินโครงการฯ ให้ใช้จากเงินงบประมาณรายจ่ายอื่นที่จัดสรรให้เป็นค่าใช้จ่าย เพื่อกำกับดูแลโครงการโครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร) ดังนี้ (1) 14 จังหวัดเมืองสมุนไพร จังหวัดละ 15,000 บาท (2) 10 จังหวัดข้างเคียงเมืองสมุนไพร จังหวัดละ 10,000 บาท

2) งบประมาณดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการผลิตพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐานให้แก่เกษตรกรในกลุ่มเกษตรกรในเมืองสมุนไพรและจังหวัดใกล้เคียงและกิจกรรมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูปสมุนไพรขั้นต้น 14 จังหวัดเมืองสมุนไพรและ 10 จังหวัดข้างเคียงเมืองสมุนไพร จังหวัดละ 72,320 บาท

2.3 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการฯ

กิจกรรมที่ 1 : กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการผลิตพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐาน

1.1 พัฒนาความรู้และสร้างการรับรู้ให้เจ้าหน้าที่ในเมืองสมุนไพร

กลุ่มเป้าหมาย

เจ้าหน้าที่ด้านการขับเคลื่อนงานใน 14 เมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง 10 จังหวัด รวมจำนวน 55 ราย

สถานที่ดำเนินงาน

กรุงเทพมหานคร

การดำเนินงาน

อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาความรู้และศักยภาพเจ้าหน้าที่ด้านการขับเคลื่อนงานสมุนไพรในพื้นที่เมืองสมุนไพร (เจ้าหน้าที่จังหวัด) ในเมืองสมุนไพร และจัดทำแผนการขับเคลื่อนงานด้านสมุนไพรในเมืองสมุนไพร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านสมุนไพรฉบับที่ 2 และแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด

หน่วยงานดำเนินการ

กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เจ้าหน้าที่ 14 จังหวัดเมืองสมุนไพร และจังหวัดข้างเคียง 10 จังหวัด ได้รับการพัฒนาความรู้และศักยภาพในการผลิตพืชสมุนไพรให้มีคุณภาพมาตรฐาน

1.2 พัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง

กลุ่มเป้าหมาย

เกษตรกรในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง จำนวน 720 ราย

สถานที่ดำเนินงาน

พื้นที่ 14 เมืองสมุนไพร ได้แก่ เชียงราย ปรากฏบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี อุตรธานี พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ และสงขลา และ 10 จังหวัดข้างเคียง ได้แก่ ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ชลบุรี น่าน ตรัง ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. คัดเลือกเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือองค์กรเกษตรกรอื่น ๆ ที่เป็นผู้ปลูกพืชสมุนไพรที่มีความพร้อม ต้องการพัฒนาศักยภาพการปลูกสมุนไพร ที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านเกษตรมูลค่าสูง พื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน หรือพื้นที่อื่นๆที่เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรต้องการพัฒนาความรู้เพื่อยกระดับการปลูกพืชสมุนไพร

2. อบรมยกระดับการปลูกพืชสมุนไพรและพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพรพัฒนาการผลิตพืชสมุนไพรสู่มาตรฐาน GAP พืชสมุนไพรให้แก่เกษตรกร

2.1 จัดเวทีวิเคราะห์พื้นที่และศักยภาพของเกษตรกร

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพร

2.3 ศึกษาจุดงานจุดที่มีการผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพ

3. จัดทำจุดเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร 24 จุดเรียนรู้

3.1 คัดเลือกพื้นที่ที่จะจัดทำจุดเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพร โดยเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ต้องมีความสมัครใจ พร้อมทั้งจะเสียสละ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และขยายผลความสำเร็จต่อไปยังเกษตรกรรายอื่นได้เป็นอย่างดี

3.2 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับจุดเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น จัดทำป้าย จุดเรียนรู้ ชูตินทรศการ (องค์ความรู้ดีเด่นของเกษตรกร/เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับพืชสมุนไพรชนิดนั้น ๆ) สนับสนุนวัสดุสาริตของจุดเรียนรู้ ปรับปรุงแปลงเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร

หน่วยงานดำเนินการ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด 14 จังหวัดในพื้นที่เมืองสมุนไพร ได้แก่ เชียงราย ปราจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี อุตรธานี พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ และสงขลา และ 10 จังหวัดข้างเคียง ได้แก่ ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ชลบุรี น่าน ตรัง ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ยกระดับการปลูกพืชสมุนไพรและพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพรสู่มาตรฐาน GAP พืชสมุนไพรให้แก่เกษตรกรใน 14 จังหวัดเมืองสมุนไพรและ 10 จังหวัดข้างเคียง

1.3 บริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมการผลิตพืชสมุนไพรระดับจังหวัด

โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ทั้ง 24 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย ปราจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี อุตรธานี พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ สงขลา ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ชลบุรี น่าน ตรัง ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์ ดำเนินการติดตามเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร จัดทำรายงานผลการดำเนินงานระดับจังหวัด รายงานผลการดำเนินงานตามแบบฟอร์มรายงาน กนท.-Herb-1, กนท.-Herb-2, กนท.-Herb-3, กนท.-Herb-4 และ ลงข้อมูลในระบบฐานข้อมูลสมุนไพรใน กนท.-Herb-5

กิจกรรมที่ 2 : กิจกรรมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูปสมุนไพรขึ้นต้นในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง

2.1 พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการแปรรูปและเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสร้างการรับรู้ให้เจ้าหน้าที่ในเมืองสมุนไพรและ

จังหวัดข้างเคียงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร แปรรูป และสนับสนุนปัจจัยساتิตการพัฒนาลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

กลุ่มเป้าหมาย

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการแปรรูปสมุนไพรและเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง

สถานที่ดำเนินงาน

14 จังหวัดเมืองสมุนไพรได้แก่ เชียงราย ปรารจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี อุดรธานี พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ สงขลา และ 10 จังหวัดข้างเคียง ได้แก่ ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ชลบุรี น่าน ตรัง ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์

การดำเนินงาน

อบรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการแปรรูปสมุนไพรขั้นต้นและเกษตรกรในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง สนับสนุนปัจจัยساتิตการพัฒนาลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป 1 แห่ง/ 1 จังหวัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง

หน่วยงานดำเนินการ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด 14 จังหวัดเมืองสมุนไพรได้แก่ เชียงราย ปรารจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี อุดรธานี พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ สงขลา และ 10 จังหวัดข้างเคียง ได้แก่ ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ชลบุรี น่าน ตรัง ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการแปรรูปสมุนไพรขั้นต้นและเกษตรกรในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียงได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และศักยภาพด้านสมุนไพรและได้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

กิจกรรมที่ 3 : อำนวยความสะดวกบริหารจัดการโครงการ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการฯ และขับเคลื่อนการส่งเสริมผลิตผลของ สมุนไพรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานส่งเสริมสมุนไพร

3.1 บริหารจัดการโครงการ อำนวยความสะดวก กำกับ ติดตามการ ขับเคลื่อนการส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพรของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ บริหารจัดการโครงการ โดยกลุ่มพัฒนานวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กองนโยบายเทคโนโลยี เพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน (ส่วนกลาง) เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการติดตาม นิเทศ ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

3.2 ดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าเกษตร ชั่วภาพ (สมุนไพร) ให้เป็นไปตามแผนงานโครงการในระดับจังหวัด

โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด 14 จังหวัดเมืองสมุนไพร ได้แก่ เชียงราย ปราจีนบุรี สกลนคร สุราษฎร์ธานี อุตรธานี พิษณุโลก อุทัยธานี สระบุรี นครปฐม จันทบุรี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ สงขลา และ 10 จังหวัดข้างเคียง ได้แก่ ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ชลบุรี น่าน ตรัง ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พระนครศรีอยุธยา บุรีรัมย์ เพชรบูรณ์

3.3 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานส่งเสริมพืชสมุนไพร โดยกองนโยบาย เทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน ประชาสัมพันธ์โครงการเข้าร่วมจัดนิทรรศการ เพื่อ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานพัฒนาการผลิตสมุนไพรในงานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติ ประจำปี 2566

กิจกรรมที่ 4 ระบบฐานข้อมูล

จัดทำระบบฐานข้อมูลสมุนไพรและเชื่อมโยงข้อมูลสมุนไพรเพื่อให้ได้ข้อมูล สมุนไพร ได้แก่ ข้อมูลพื้นที่ปลูกสมุนไพรทั่วไป ข้อมูลสมุนไพรที่ได้ มาตรฐานมีคุณภาพของเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ได้ฐานข้อมูล สมุนไพรที่มีศักยภาพที่เป็นปัจจุบันและใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนการผลิต สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูล (Sharing/ Link) ด้าน สมุนไพรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

ภาคผนวก ก

แบบเก็บข้อมูล แบบรายงาน แบบสรุป
ข้อมูลจุดเรียนรู้

แบบเก็บข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร ปีงบประมาณ 2566

กิจกรรม พัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกร จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ -สกุล.....เบอร์โทรศัพท์.....

ที่อยู่.....

เป็นสมาชิก (กลุ่ม / วิสาหกิจชุมชน / สหกรณ์).....

กรณีเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โปรดระบุเลขทะเบียน.....

พิกัดแปลง Zone :.....P, x =.....y =.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการผลิต

ชนิดพืช1)	พันธุ์พืช	พื้นที่ปลูก			ช่วงเดือน ที่ปลูก	การรับรองมาตรฐานการปลูก	การรับรองคุณภาพผลผลิต
		ไร่	งาน	ตารางวา			
1.					☐ ไม่มี ☐ มีได้แก่	☐ ไม่มี ☐ มีได้แก่	
2.					☐ ไม่มี ☐ มีได้แก่	☐ ไม่มี ☐ มีได้แก่	
3.					☐ ไม่มี ☐ มีได้แก่	☐ ไม่มี ☐ มีได้แก่	

หมายเหตุ : 1) ชนิดของพืชสมุนไพรให้รายงานตามจำนวนที่ปลูก ซึ่งอาจมากกว่าหรือน้อยกว่า 3 ชนิดก็ได้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการตลาด

1. ลักษณะการขาย ผลสด ตากแห้ง บดเป็นผง สกัดน้ำมัน แปรรูปพร้อมใช้

2. แบบคำนวณข้อมูลต้นทุนการผลิตพืชสมุนไพร2)

2.1 ชนิดพืชสมุนไพรที่เก็บข้อมูล.....

2.2 พื้นที่ปลูก..... ไร่ .....งาน .....ตารางวา

2.3 ผลผลิตสดที่คาดว่าจะเก็บเกี่ยวได้..... กิโลกรัม (ในปี 2566)

2.4 ข้อมูลต้นทุนการผลิต

ที่	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท) ต่อ พื้นที่ปลูกตามข้อ 2.2
1.	ค่าใช้จ่าย	
1.1	ค่าแรงงาน	
	- ค่าเตรียมดิน	
	- ค่าปลูก รวมค่าเตรียมพันธุ์	
	- ค่าดูแลรักษา	

ที่	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท) ต่อ พื้นที่ปลูกตามข้อ 2.2
	- ค่าเก็บเกี่ยว รวบรวบ	
1.2	ค่าวัสดุ	
	- ค่าพันธุ์	
	ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช	
	- ค่าปุ๋ยเคมี สูตร	
	อัตราที่ใช้.....	
	- ค่าปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ (โปรตรระบุ)	
	- ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช	
	- ค่าสารชีวภัณฑ์ ระบุ	
	- ค่าวัสดุอื่นๆ เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมแซม อุปกรณ์ อื่น ๆ (ระบุ).....	
1.3	ค่าเช่าที่ดิน	
1.4	ค่าเสื่อมอุปกรณ์	
2.	ต้นทุนรวมของเกษตรกร	
3.	ราคาที่สามารถขายได้ (บาท / กก.)	
4.	รายได้รวมจากการขายผลผลิต	
5.	กำไร / ขาดทุน	

หมายเหตุ คิดเป็นค่าเฉลี่ยและรวมเป็นเงินสด ข้อมูลที่จัดเก็บเป็นเพียงการประมาณการ เพื่อใช้ในการอ้างอิง

3. ราคาขายผลผลิต ณ แปลงเกษตรกร

ปี	ราคา / กิโลกรัม (บาท)												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2565													
2566													

4 ข้อมูลแหล่งรับซื้อผลผลิต / ผู้รับซื้อ (ตลาด) ระบุ

4.1 จำหน่ายในพื้นที่ คิดเป็น เปอร์เซนต์

ได้แก่ ขายให้พ่อค้าคนกลาง / จุดรับซื้อในพื้นที่ ชื่อ.....

ขายตลาดท้องถิ่น / ชุมชน ขายในงานแสดงสินค้าในพื้นที่ (จังหวัด / อำเภอ)

ขายให้ผู้ประกอบการ ชื่อ.....

ทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับบริษัท / กลุ่ม / โรงพยาบาล ชื่อ.....

อื่น ๆ (ระบุ) .....

4.2 จำหน่ายนอกพื้นที่ คิดเป็น เปอร์เซนต์

ได้แก่ ขายให้พ่อค้าคนกลางที่ตลาดกลาง ชื่อ..... ขายตลาดออนไลน์

ขายให้ผู้ประกอบการ ชื่อ.....

- ทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับบริษัท / กลุ่ม / โรงพยาบาล ชื่อ.....
 ขายในงานแสดงสินค้านอกพื้นที่ อื่น ๆ (ระบุ) .....

4.3 ต่างประเทศ คิดเป็น เปอร์เซนต์

- ได้แก่ ขายให้ผู้ประกอบการ ชื่อ.....
 ทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับบริษัท ชื่อ .....
- ขายตลาดออนไลน์ อื่น ๆ (ระบุ) .....

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
( )
ตำแหน่ง.....
หมายเลขโทรศัพท์.....
วันที่รายงาน.....

หมายเหตุ : ส่งแบบสรุปผลการดำเนินงานฯ ให้กลุ่มพัฒนานวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทาง Email : herb.moac@gmail.com
ภายในเดือนกรกฎาคม 2566

แบบรายงานผลการจัดเวทีวิเคราะห์พื้นที่ ศักยภาพ และการจัดกระบวนการเรียนรู้
 โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร ปีงบประมาณ 2566
 กิจกรรม พัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกร
 จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 การจัดเวทีวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่และศักยภาพของเกษตรกร

- 1.1 วัน เดือน ปี ที่ดำเนินการ
- 1.2 จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมเวที .....ราย (แนบรายชื่อ)
- 1.3 ศักยภาพของพื้นที่และประเด็นปัญหา
- 1.4 ชนิดสมุนไพรที่ต้องการพัฒนา
- 1.5 จุดเน้นและองค์ความรู้ที่เกษตรกรต้องการเพื่อกำหนดหลักสูตรในการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 1.6 แนวทางการแก้ไข / ข้อเสนอแนะ
- 1.7 ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการ (แนบไฟล์ภาพต้นฉบับ (สกุล .jpg .jpeg .gif .png มาด้วย)

ส่วนที่ 2 การจัดกระบวนการเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพร

- 2.1 วัน เดือน ปี ที่ดำเนินการ
- 2.2 จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมเวที .....ราย (แนบรายชื่อ)
- 2.3 เนื้อหา / หลักสูตรที่ถ่ายทอด
- 2.4 ชื่อ / สถานที่ศึกษาดูงาน (ถ้ามี)
- 2.5 ประเด็นที่ศึกษาดูงาน (ถ้ามี)
- 2.6 สรุปผลการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 2.7 ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการ (แนบไฟล์ภาพต้นฉบับ (สกุล .jpg .jpeg .gif .png มาด้วย)

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

( )

ตำแหน่ง.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

วันที่รายงาน.....

หมายเหตุ : ส่งแบบสรุปผลการดำเนินงานฯ ให้กลุ่มพัฒนานวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทาง Email : herb.moac@gmail.com
 ภายในเดือนกรกฎาคม 2566

แบบสรุปข้อมูลการจัดทำจุดเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร
โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร ปีงบประมาณ 2566

กิจกรรม พัฒนาการความรู้และศักยภาพของเกษตรกร จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปจุดเรียนรู้

1.1 ที่ตั้ง.....

1.2 ประเด็นองค์ความรู้ของจุดเรียนรู้
.....

1.3 ชื่อ -สกุล (เจ้าของจุดเรียนรู้).....
ที่อยู่.....

เบอร์โทรศัพท์.....

เป็นสมาชิกกลุ่ม / วิสาหกิจชุมชน / สหกรณ์ .....

ดำรงตำแหน่ง..... จำนวนสมาชิก.....คน

1.4 พิกัดแปลง Zone...P, x =.....y =.....

1.5 ชนิดพืชสมุนไพรที่ปลูกในจุดเรียนรู้.....

ขนาดพื้นที่ที่ใช้เป็นจุดเรียนรู้..... ไร่ / งาน / ตารางวา

ส่วนที่ 2 รายงานผลการดำเนินงาน

2.1 ผลการสนับสนุนจุดเรียนรู้

กิจกรรม	ปริมาณงาน (ระบุจำนวนและหน่วย)	ช่วงเวลาดำเนินการ	งบประมาณที่ใช้ (บาท)
1).....			
2).....			
3).....			
4).....			

2.2 ปัญหาอุปสรรค / แนวทางแก้ไข / ข้อเสนอแนะในการจัดทำจุดเรียนรู้
.....

2.3 ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการ (แนบไฟล์ภาพต้นฉบับ (สกุล .jpg .jpeg .gif .png มาด้วย)

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
( )

ตำแหน่ง.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

วันที่รายงาน.....

หมายเหตุ : ส่งแบบสรุปผลการดำเนินงานฯ ให้กลุ่มพัฒนานวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทาง Email : herb.moac@gmail.com

ภายในเดือนกรกฎาคม 2566

ภาคผนวก ข

แบบรายงาน แผน-ผลการดำเนินงานโครงการ

แผนการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566																													
โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรชีวภาพ (สมุนไพร) กิจกรรม ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าสมุนไพรชีวภาพ ของ กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน																													
ลำดับ ที่	ตัวชี้วัด-กิจกรรม	รวมทั้งสิ้น			การปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินรายเดือน																		สถานที่ดำเนินงาน (จังหวัด)						
		ปริมาณงาน		จำนวนเงิน	ปี 2565						ปี 2566																		
		จำนวน	หน่วย นับ	(บาท)	ต.ค.		พ.ย.		ธ.ค.		ม.ค.		ก.พ.		มี.ค.		เม.ย.		พ.ค.		มิ.ย.			ก.ค.		ส.ค.		ก.ย.	
					ไตรมาส 1				ไตรมาส 2				ไตรมาส 3				ไตรมาส 4												
			งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน	งาน	เงิน			
1.	ตัวชี้วัดผลงาน																												
	ปริมาณ :	720	ราย	3,000,000																									
	คิดเป็นร้อยละ	60	ร้อยละ	-																									
1.	กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในการผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพมาตรฐาน	720	ราย	3,000,000																									
1.1	พัฒนาความรู้และสร้างการรับรู้ให้เจ้าหน้าที่ในเมืองสมุนไพร			-																									
	พัฒนาความรู้และศักยภาพของเกษตรกรในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง	720	ราย																										
	1. อบรมการยกระดับการปลูกพืชสมุนไพรและพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพรพัฒนาการผลิตพืชสมุนไพรสู่มาตรฐาน GAP พืชสมุนไพร	30	ราย																										
	1.1) จัดเวทีวิเคราะห์พื้นที่และศักยภาพของเกษตรกร																												
	1.2) จัดกระบวนการเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพร																												
	1.3) ศึกษาจุดงานจุดที่มีการผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพ																												
	2. จัดทำจุดเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพร	1	จุด																										
2	กิจกรรมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนด้านการแปรรูปสมุนไพรขั้นต้นในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียง																												
	- พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านการแปรรูปสมุนไพรและพัฒนาทักษะวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป ในเมืองสมุนไพรและจังหวัดข้างเคียงรวมทั้งสนับสนุนวิสาหกิจพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป	1	แห่ง																										

ภาคผนวก ค

แบบลงข้อมูลในระบบ

ข้อมูลกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน ได้รับการส่งเสริมการแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว ณ สถานที่
ปลูกและการผลิตผลิตภัณฑ์และสารสกัดอย่างง่ายในระดับชุมชน

1. ข้อมูลกลุ่ม

1. ชื่อกลุ่ม .....
2. ประเภทกลุ่ม
  - เกษตรกร   แปลงใหญ่   วิสาหกิจชุมชน   สหกรณ์
3. ที่ตั้ง (พิกัดที่ตั้ง = เลขที่ / หมู่/ ตำบล/ อำเภอ/ จังหวัด / รหัสไปรษณีย์/ หมายเลขโทรศัพท์)
ช่องทางติดต่ออื่นๆ email/ line/ Facebook / websites
4. หน่วยงานที่ส่งเสริม
  - กรมส่งเสริมการเกษตร
    - ประเด็นการส่งเสริม
      - เงินทุน   ความรู้   ตลาด
      - อุปกรณ์   อาคาร/โรงเรือน   อื่นๆ
  - กรมวิชาการเกษตร
    - ประเด็นการส่งเสริม
      - เงินทุน   ความรู้   ตลาด
      - อุปกรณ์   อาคาร/โรงเรือน   อื่นๆ
  - กรมส่งเสริมสหกรณ์
    - ประเด็นการส่งเสริม
      - เงินทุน   ความรู้   ตลาด
      - อุปกรณ์   อาคาร/โรงเรือน   อื่นๆ
  - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
    - ประเด็นการส่งเสริม
      - เงินทุน   ความรู้   ตลาด
      - อุปกรณ์   อาคาร/โรงเรือน   อื่นๆ
5. สมาชิกกลุ่ม จำนวน ..... ราย

2. ข้อมูลการผลิตของกลุ่ม

2.1 ผลิตเอง

- 1) ชนิดพืช ..... มาตรฐานการผลิต GAP   อินทรีย์   PGS
- 2) ต้นทุนการผลิต/รับซื้อ (เฉลี่ย/ไร่) ..... ปริมาณการผลิต/รับซื้อ ..... (กก.)
- 3) เวลาการปลูก ..... เวลาเก็บเกี่ยว .....
- 4) ผลิตผล (ชนิด) ..... ปริมาณ .....(กก.)
    ผลิตภัณฑ์ ..... ปริมาณ .....(กก.)
- 5) รูปแบบการแปรรูป

- หั่น   ตาก   อบ   กลั่น   อื่นๆ..
- 6) เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้
 เครื่องหั่น   ลานตาก   โรงอบ   เครื่องกลั่น   อื่นๆ ..
- 7) มาตรฐานส่ง OEM   GMP   อื่นๆระบุ.....
- 8) รูปแบบของบรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่าย กล่อง   ถุง   ซีน   อื่นๆ ..
- 9) Brand ยี่ห้อสินค้าของกลุ่ม (ระบุชื่อ) .....
- 10) มาตรฐานผลิตภัณฑ์
 GMP เลขที่.....   อย. เลขที่.....   ฮาลาล เลขที่.....   มผช.เลขที่.....
 ใบจดแจ้ง .....
- 11) แหล่งจำหน่ายผลผลิตของกลุ่ม
(1) ตลาดกลาง   (2) ตลาดออนไลน์
(3) ตลาดชุมชน   (4) โรงพยาบาล
(5) บริษัทเอกชน   (6) ผู้แปรรูป/วิสาหกิจชุมชน/ สหกรณ์
(7) ส่งออก   (8) งานเทศกาล/อื่น ๆ
- 12) รายได้/ ปี ของกลุ่ม ..... (บาท)
- 13) แหล่งเงินทุนของกลุ่ม ..... (บาท)
- 14) ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของกลุ่ม
(1) .....
(2) .....
- 15) แนวทางแก้ไขปัญหา
(1) .....
(2) .....

2.2 รับผิดชอบต่อแปรรูป

- 1) ชนิดพืช ..... มาตรฐานการผลิต GAP   อินทรีย์   PGS
- 2) ต้นทุนการผลิต/รับซื้อ (เฉลี่ย/ไร่) ..... ปริมาณการผลิต/รับซื้อ ..... (หน่วย)
- 3) เวลาการปลูก ..... เวลาเก็บเกี่ยว .....
- 4) ผลผลิต ..... ปริมาณ ..... (กก.)
ผลิตภัณฑ์ ..... ปริมาณ ..... (กก.)
- 5) รูปแบบการแปรรูป
 หั่น   ตาก   อบ   กลั่น   อื่นๆ..
- 6) เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้
 เครื่องหั่น   ลานตาก   โรงอบ   เครื่องกลั่น   อื่นๆ ..
- 7) มาตรฐานส่ง OEM   GMP   อื่นๆระบุ.....
- 8) รูปแบบของบรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่าย กล่อง   ถุง   ซีน   อื่นๆ ..
- 9) Brand ยี่ห้อสินค้าของกลุ่ม .....
- 10) มาตรฐานผลิตภัณฑ์
 GMP เลขที่.....   อย. เลขที่.....   ฮาลาล เลขที่.....   มผช.เลขที่.....

ใบจดแจ้ง .....

รางวัล .....

11) แหล่งจำหน่ายผลผลิตของกลุ่ม

(1) ตลาดกลาง

(2) ตลาดออนไลน์

(3) ตลาดชุมชน

(4) โรงพยาบาล

(5) บริษัทเอกชน

(6) ผู้แปรรูป/วิสาหกิจชุมชน/ สหกรณ์

(7) ส่งออก

(8) งานเทศกาล/อื่น ๆ

12) รายได้/ ปี ของกลุ่ม ..... (บาท)

13) แหล่งเงินทุนของกลุ่ม ..... (บาท)

14) ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของกลุ่ม

(1) .....

(2) .....

15) แนวทางแก้ไขปัญหา

(1) .....

(2) .....

2.3 ศูนย์รวบรวมเพื่อจำหน่าย

1) ชนิดพืช ..... มาตรฐานการผลิต GAP อินทรีย์ PGS

2) ต้นทุนการผลิต/รับซื้อ (เฉลี่ย/ไร่) ..... ปริมาณการผลิต/รับซื้อ ..... (หน่วย)

3) เวลาการปลูก ..... เวลาเก็บเกี่ยว .....

4) ผลิตผล ..... ปริมาณ .....(กก.)

ผลิตภัณฑ์ ..... ปริมาณ .....(กก.)

5) รูปแบบการแปรรูป

หั่น ตาก อบ กลั่น อื่นๆ..

6) เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้

เครื่องหั่น ลานตาก โรงอบ เครื่องกลั่น อื่นๆ ..

7) มาตรฐานส่ง OEM GMP อื่นๆระบุ.....

8) รูปแบบของบรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่าย กล่อง ถุง ซิ่น อื่นๆ ..

9) Brand ยี่ห้อสินค้าของกลุ่ม .....

10) มาตรฐานผลิตภัณฑ์

GMP เลขที่..... อย. เลขที่..... ฮาลาล เลขที่..... มผช.เลขที่.....

ใบจดแจ้ง .....

รางวัล .....

11) แหล่งจำหน่ายผลผลิตของกลุ่ม

(1) ตลาดกลาง

(2) ตลาดออนไลน์

(3) ตลาดชุมชน

(4) โรงพยาบาล

(5) บริษัทเอกชน

(6) ผู้แปรรูป/วิสาหกิจชุมชน/ สหกรณ์

(7) ส่งออก

(8) งานเทศกาล/อื่น ๆ

12) รายได้/ ปี ของกลุ่ม ..... (บาท)

13) แหล่งเงินทุนของกลุ่ม ..... (บาท)

14) ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานของกลุ่ม

(1) .....

(2) .....

15) แนวทางแก้ไขปัญหา

(1) .....

(2) .....

ภาคผนวก ง

14 จังหวัด เมืองสมุนไพร และ
10 จังหวัดข้างเคียง

เมืองสมุนไพร

14 จังหวัดเมืองสมุนไพร ได้แก่

ภาคเหนือ : จังหวัดเชียงราย พะเยา อุทัยธานี

ภาคกลาง : จังหวัดสระบุรี นครปฐม ปราจีนบุรี จันทบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดสกลนคร อุดรธานี มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ

ภาคใต้ : จังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลา

10 จังหวัดใกล้เคียง

ภาคเหนือ : จังหวัดน่าน เพชรบูรณ์

ภาคกลาง : จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ราชบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ชลบุรี

ประจวบคีรีขันธ์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดบุรีรัมย์

ภาคใต้ : จังหวัดตรัง

